

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 22 lipca 2015 roku M. O. żądał zasądzenia od pozwanego K. B. kwoty 1719,54 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia 10 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty oraz „wydania uzyskanych korzyści w kwocie 859,77 złotych”, zaś na wypadek nieuwzględnienia powyższego żądania – zasądzenia od pozwanego kwoty 2579,31 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty. Ponadto powód wniósł o zobowiązanie pozwanego do opublikowania na własny koszt w ogólnopolskiej edycji dziennika Gazeta (...) treści orzeczenia sądu zapadłego w niniejszej sprawie oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód powołał się na naruszenie przez pozwanego przysługujących mu praw autorskich do (...) Wydawnictwa (...), poprzez rozpowszechnianie jej fragmentu w serwisie internetowym. Żądana przez powoda należność 1719,54 zł stanowić ma dwukrotność stosownego wynagrodzenia, na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) ustawy dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zaś kwota 859,77 zł – wydanie uzyskanych korzyści, na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 4 cyt. ustawy. Ewentualnie natomiast żądana kwota 2579,31 zł stanowić ma trzykrotność stosownego wynagrodzenia, albowiem – zdaniem powoda – cyfrowa (...) stanowi bazę danych, podlegającej, niezależnie od przepisów prawa autorskiego, odrębnej ochronie przewidzianej ustawą z 27.07.2001 r. o ochronie baz danych, która w art. 11 ust. 1 pkt 3 lit. b) przyznaje uprawnionemu roszczenie o zapłatę trzykrotności stosownego wynagrodzenia z tytułu zawinionego naruszenia praw do wykorzystania elementów bazy danych (pozew k. 2-4).

W odpowiedzi na pozew pozwany oświadczył, że nie uznaje powództwa „w całości”, przyznając, że korzystał z fragmentu mapy opisanego w pozwie, jednakże uważał, że „jest to dokument powszechnie dostępny i stanowiący swego rodzaju dobro narodowe”. Pozwany ponadto zaproponował ugodowe zakończenie sprawy (odpowiedź na pozew k. 33).

W piśmie procesowym złożonym 23 listopada 2015 r. powód zaproponował własne warunki ewentualnej ugody, podtrzymując w całości żądania pozwu (pismo procesowe powoda k. 38).

Na rozprawie w dniu 30 grudnia 2015 r. powód poparł swoje dotychczasowe stanowisko procesowe, natomiast pozwany nie stawiał się i nie ustosunkował się do propozycji ugodowych powoda (protokół rozprawy k. 47).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. O. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą „ (...) M. O.” w Ł., której przedmiot obejmuje m.in. działalność wydawniczą i związaną z oprogramowaniem i przetwarzaniem danych (bezsporne – wydruk z CEIDG k. 16).

Pozwany prowadził działalność gospodarczą pod nazwą Piekarnia (...) w C. (bezsporne – wydruk z CEIDG k. 15).

W dniu 13 lutego 2006 r. powód zawarł z A. C. prowadzącym przedsiębiorstwo (...) w Ł. umowę, w której A. C., jako uprawniony z tytułu posiadanych praw autorskich, udzielił powodowi licencji wyłącznej na korzystanie z wymienionych w umowie utworów, w tym programu (...) w kilku wyszczególnionych wersjach, na polach eksploatacji obejmujących zezwalanie na wykonywanie praw zależnych poprzez udzielanie sublicencji osobom trzecim na tychże polach eksploatacji oraz utrwalenie i zwielokrotnienie metodą elektroniczną oraz rozpowszechnienie w sieciach teleinformatycznych rastrowych obrazów kartograficznych stanowiących element wymienionych w umowie opracowań, a także dokonywanie zmian w treści i formie graficznej wymienionych map – poprzez dodawanie własnych punktów wskazujących lokalizacje obiektów. Licencja ta została udzielona powodowi na okres 2 lat. Kolejnymi aneksami do ww. umowy, strony przedłużały jej obowiązywanie; ostatnim aneksem do umowy okres jej trwania został przedłużony na kolejne 2 lata począwszy od 13 lutego 2014 r. (dowód: poświadczona kopia umowy licencyjnej k. 11, poświadczona kopia aneksów do umowy k. 12-113).

Na stronie internetowej o adresie (...), najpóźniej w lipcu 2012 r., opublikowany został fragment mapy sytuacyjnej przedstawiający okolice miejscowości B. i C. (dowód: wydruk strony internetowej k. 8, wydruk opublikowanego fragmentu mapy k. 9). Powyższa strona internetowa należała do pozwanego (bezsporne).

Fragment powyższy, wykorzystany na opisanej stronie internetowej należącej do pozwanego, stanowi część mapy wydanej pod nazwą (...) firmy (...), (bezsporne – wydruk fragmentu mapy z programu (...) k. 10).

Pismem z dnia 26 lipca 2012 r. pracownik przedsiębiorstwa powoda – M. R., powiadomiła pozwanego, iż na należącej do niego stronie internetowej (...) „został bezprawnie utrwalony i rozpowszechniony fragment Mapy (...) do której autorskie prawa majątkowe posiadają Wydawnictwo (...) oraz (...) Sp. z o.o., zaś (...) posiada wyłączne prawo do udzielania zezwoleń na jej rozpowszechnianie” – co stanowi naruszenie praw autorskich. Tym samym pismem wezwano pozwanego do zapłaty kwoty 2579,31 zł, powołując się na treść art. 79 ust. 1 pkt 3 lit b) ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wyznaczając termin zapłaty 7 dni od otrzymania wezwania, nie później niż do 9 sierpnia 2012 r. (dowód: kopia pisma wraz z kopią dowodu nadania w urzędzie pocztowym k. 6-7).

Powód w zawieranych przez siebie umowach sublicencyjnych dotyczących korzystania z fragmentów map, do których powód posiada licencję, stosuje od 1 grudnia 2006 r. cennik określający m.in. wynagrodzenie za korzystanie i rozpowszechnianie fragmentu mapy przez okres nie przekraczający roku, zgodnie z którym wynagrodzenie takie wynosi 859,77 zł brutto (699 zł netto) (dowód: poświadczona kopia cennika licencyjnego k. 14).

Sąd zważył, co następuje:

Powód wniósł o zasądzenie od pozwanej kwoty określonej w pozwie na podstawie art.79 ust.1 pkt 3 lit. b) ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. - Dz. U. z r. 2006, nr 90, poz.631 ze zm.; dalej zwanej „Pr. Aut.”). W myśl art.1 ust.1 Pr. Aut., przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe) – art. 1 ust. 2 pkt 1 Pr. Aut. Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności (art. 1 ust. 4 Pr. Aut.). Jak wynika z powyższego, prawa do mapy, jako utworu kartograficznego, mogą być przedmiotem ochrony w ramach prawa autorskiego.

Przepis art. 79 ust. 1 cyt. ustawy stanowi, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa m.in. (pkt 3) naprawienia wyrządzonej szkody:

a) na zasadach ogólnych albo

b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Moc obowiązująca przytoczonego przepisu została przy tym ograniczona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 23 czerwca 2015 r. (sygn. SK 32/14, opubl. w Dz. U. z 2015 r. poz. 932), który wszedł w życie z dniem 1 lipca 2015 r., a w którym orzeczono, że „art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, Nr 94, poz. 658 i Nr 121, poz. 843, z 2007 r. Nr 99, poz. 662 i Nr 181, poz. 1293, z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 152, poz. 1016) w zakresie, w jakim uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej - w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

W konsekwencji powyższego wyroku, w obecnym stanie prawnym brak jest możliwości domagania się przez uprawnionego od osoby, która naruszyła przysługujące mu autorskie prawa majątkowe, zapłaty sumy pieniężnej odpowiadającej trzykrotności stosownego wynagrodzenia, niezależnie od tego, czy naruszenie prawa było zawinione czy nie. Uprawnienie to zostało ograniczone do wysokości sumy pieniężnej odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia.

Dodać należy, że odpowiedzialność osoby naruszającej autorskie prawa majątkowe na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) Pr. Aut. ma charakter *sui generis* w stosunku do standardowych reguł odpowiedzialności deliktowej z art. 415 k.c. W przypadku dochodzenia przez wierzyciela obowiązku zapłaty na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) ustawy, obowiązek zapłaty jest niezależny od szkody po stronie uprawnionego, a zatem od wykazania wysokości poniesionego uszczerbku, istotny jest bowiem sam fakt naruszenia przynależnych mu autorskich praw majątkowych; odniesienie tego roszczenia do wynagrodzenia podyktowane jest dążeniem do uproszczonego, a zatem łatwiejszego i szybszego uzyskania ochrony i rekompensaty (por. wyrok Sądu Najwyższego z 08.03.2012 r., V CSK 102/11, LEX nr 1213427 oraz wyrok tegoż Sądu z 21.10.2011 r., IV CSK 133/11, OSNC 2012/5/62). Przy przyjęciu takiej konstrukcji nie powinno też budzić wątpliwości, że nie bada się również związku przyczynowego, albowiem mogłoby to mieć miejsce jedynie w stosunku do dwóch występujących czynników. Przy braku wymogu szkody nie można badać związku pomiędzy czynnikiem, którego nie ma bądź może nie być, a innym elementem.

Konieczne jest zatem wykazanie przez uprawnionego jedynie faktu naruszenia jego autorskich praw majątkowych oraz wysokości „stosownego wynagrodzenia”.

Przy znacznie ograniczonym zakresie ciężaru dowodowego w stosunku do ogólnych reguł odpowiedzialności odszkodowawczej nie budzi wątpliwości, że ciężar udowodnienia faktów w zakresie zastosowania przesłanek cyt. art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) Pr. Aut., zarówno co do legitymacji czynnej, hipotezy przepisu – naruszenie autorskich praw majątkowych, jak i objętego dyspozycją tegoż unormowania „stosownego wynagrodzenia”, zgodnie z ogólną regułą art. 6 k.c., spoczywa na uprawnionym. Uprawniony jako powód w procesie ma w szczególności obowiązek wykazania, że pozwany dokonał naruszenia autorskich praw majątkowych. Dotyczy to wszystkich ewentualnych pól eksploatacji, w tym rozpowszechniania utworu (art. 50 Pr. Aut.). Uzupełniająco należy dodać, że dla prawn-autorskiej ochrony utworu nie ma znaczenia, w jaki sposób dokonujący naruszenia wszedł w jego posiadanie, lub też w jaki sposób utwór do niego dotarł. Tym samym bez znaczenia jest, czy osoba, która dopuściła się naruszenia poprzez rozpowszechnianie utworu wbrew zasadzie wyłączności uprawnień twórcy (art. 17 Pr. Aut.) uczyniła to poprzez bezpośrednie skopiowanie czy też użycie utworu, czy też za pośrednictwem innej osoby, w szczególności innego portalu internetowego. Wymagany jest natomiast dowód faktu naruszenia.

Odnosząc się do okoliczności niniejszej sprawy należy stwierdzić, że powód wykazał swoją legitymację czynną. Złożył bowiem umowę licencji wyłącznej, nie kwestionowaną przez pozwanego. Umowa licencji wyłącznej nie zawiera postanowienia odmiennego co do dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia autorskich praw majątkowych w zakresie objętym licencją. Warunki z art. 67 ust. 4 Pr. Aut. zostały zatem spełnione.

Podstawowy charakter miało natomiast wykazanie okoliczności objętej hipotezą cyt. przepisu, tj. faktu naruszenia przez pozwanego autorskich praw majątkowych powoda. I w tym przedmiocie należy wyrazić stanowisko, że okoliczność ta została w procesie wykazana, a co więcej – że fakt ten należy uznać za niesporny. Pozwany przyznał bowiem, że na prowadzonej przez niego stronie internetowej umieszczony został fragment mapy, do której autorskie prawa majątkowe – w wyniku zawartej z twórcą umowy licencyjnej – przysługiwały powodowi.

Okoliczności powyższe są, na gruncie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) Pr. Aut., wystarczające do uznania roszczenia opartego w ww. przepisie – w granicach zakreślonych przytoczonym wcześniej wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego – za słuszne co do zasady.

Pozwany nie zakwestionował także przyjętych przez powoda stawek wynagrodzenia za korzystanie z fragmentu mapy, ujętych w złożonym przez powoda cenniku, zatem Sąd uznał żądanie pozwu za uzasadnione w zakresie dwukrotności stosownego wynagrodzenia, tj. $859,77 \text{ zł} \times 2 = 1719,54 \text{ zł}$ brutto.

Odsetki ustawowe od tej kwoty zasądzone zostały na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.) od dnia przypadającego po dniu wyznaczonym w wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.).

Natomiast w pozostałej części powództwo zostało oddalone jako nieuzasadnione.

Odnosnie żądanej kwoty 859,77 zł z tytułu „wydania uzyskanych korzyści”, na stronie powodowej w tym zakresie spoczywał ciężar wykazania, jakie konkretnie korzyści osiągnął pozwany z naruszenia autorskiego prawa majątkowego powoda. Nie wystarczy tu przywołanie stawki opłaty licencyjnej, jaka byłaby należna powodowi, gdyby pozwany zawarł z nim stosowną umowę. Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela pogląd, zgodnie z którym korzyści, które mają być wydane, to te korzyści, które naruszający efektywnie uzyskał w związku z dokonaniem naruszeniem prawa autorskiego. Należy zatem owe korzyści utożsamiać z przychodami naruszającego prawa autorskie, które to przychody pozostają nadto w normalnym związku przyczynowym z dokonaniem naruszeniem. Uzyskane korzyści, o których mowa w art. 79 ust. 1 Pr. Aut., nie obejmują zatem nieponiesionych przez naruszcyciela kosztów i innych oszczędności poczynionych w jego wydatkach, a dotyczą one jedynie efektywnego (faktycznego) zysku (podobnie Sąd Apelacyjny w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z 9.11.2005 r., sygn. I ACa 1155/05). Straty, które poniósł uprawniony z uwagi na naruszenie przysługującego mu prawa autorskiego, rekompensowane są bowiem w ramach przysługującego również roszczenia odszkodowawczego (art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) Pr. Aut.), bądź quasi-odszkodowawczego (art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) Pr. Aut.). Zatem pojęcie „uzyskanych korzyści” musi dotyczyć ewentualnych korzyści naruszcyciela przewyższających szkodę po stronie uprawnionego – a szkodą tą jest zazwyczaj przynajmniej utracona opłata licencyjna, której zwrot, w ramach dwukrotności „stosownego wynagrodzenia” został powodowi zasądzony.

Skoro powód nie wykazał, aby pozwany w związku z naruszeniem praw autorskich powoda do mapy wskazanej w pozwie, odniósł korzyść większą, niż tylko wynikającą z zaoszczędzonych wydatków na wynagrodzenie przysługujące powodowi z tytułu opłat licencyjnych – która to strata po stronie powoda została wyrównana poprzez uwzględnienie roszczenia z art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) Pr. Aut. – brak jest podstaw faktycznych i prawnych do zasądzenia dodatkowo żądanej przez powoda kwoty 859,77 zł tytułem wydania uzyskanych korzyści.

Ponadto powód domagał się, w ramach roszczenia ewentualnego, zapłaty przez powoda kwoty 2579,31 zł na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 3 lit. b) ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. Nr 128, poz. 1402, z późn. zm.). Przepis ten stanowi, iż producent, którego prawa do bazy danych zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z bazy danych.

Powód jednakże nie wykazał, aby mapa opisana w pozwie, stanowiła bazę danych w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy o ochronie baz danych, zgodnie z którym baza danych oznacza zbiór danych lub jakichkolwiek innych materiałów i elementów zgromadzonych według określonej systematyki lub metody, indywidualnie dostępnych w jakikolwiek sposób, w tym środkami elektronicznymi, wymagający istotnego, co do jakości lub ilości, nakładu inwestycyjnego w celu sporządzenia, weryfikacji lub prezentacji jego zawartości.

Można założyć wprawdzie, że określony program kartograficzny posiada zintegrowaną w ramach swojej funkcjonalności bazę danych, np. miejscowości, obiektów czy obszarów geograficznych, jednakże naruszenie dokonane przez pozwanego nie dotyczyło tej warstwy oprogramowania kartograficznego, lecz wyłącznie jej warstwy graficznej, w postaci fragmentu mapy (nie zaś np. zestawienia miejscowości zgromadzonych według określonej systematyki lub metody).

Ponadto, umowa licencyjna załączona do pozwu, dotyczy przeniesienia na powoda autorskich praw majątkowych na określonych polach eksploatacji dzieła, nie zaś prawa producenta bazy danych, określonego w art. 6 cyt. ustawy o ochronie baz danych, zgodnie z którym „producentowi bazy danych przysługuje wyłączne i zbywalne prawo pobierania danych i wtórnego ich wykorzystania w całości lub w istotnej części, co do jakości lub ilości”. Powód zatem nie wykazał, że przysługuje mu ww. prawo, z którego naruszeniem związane są roszczenia określone w art. 11 tejże ustawy.

Sąd nie uwzględnił także żądania powoda, aby pozwany opublikował na własny koszt w ogólnopolskiej edycji dziennika Gazeta (...) treść orzeczenia sądu zapadłego w niniejszej sprawie.

Roszczenie powyższe wynika z art. 79 ust. 2 Pr. Aut., zgodnie z którym, niezależnie od roszczeń, określonych w ust. 1, uprawniony może się domagać jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd.

Nakazanie naruszcycielowi opublikowania w prasie orzeczenia sądu wydanego w sprawie, stanowi dodatkowy element represyjny, mający za zadanie zrażenie przed podejmowaniem tego rodzaju działań w przyszłości oraz przez inne osoby. Zastosowanie go obok odszkodowania powinno być poprzedzone rozważeniem wszystkich aspektów ochrony, w kontekście celowości, położenia obu stron oraz wszelkich konsekwencji, łącznie z ekonomicznym rozmiarem całokształtu dolegliwości naruszcyciela, a także oceną wpływu na obowiązek wypełniania przez niego nałożonych zadań. Zastrzeżenie adekwatności użycia konkretnego środka wskazuje, że wydatki związane z jego wykonaniem powinny pozostawać w rozsądnej relacji do przyznanego uprawnionemu odszkodowania, nie powinno stanowić nadmiernej represji (podobnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 9.10.2014 r., sygn. I CSK 563/13).

W rozpoznanej sprawie, z uwagi na ograniczony zakres oddziaływania naruszenia (powód nie wykazał, aby strona internetowa pozwanego zawierająca fragment mapy opisanej w pozwie, posiadała znaczną ilość odsłon; nie przemawia za tym również charakter owej strony – nie jest to wszak duży portal informacyjny, popularny blog lub strona reklamująca duże przedsiębiorstwo, bądź inna tego typu strona), jego jednokrotność, nieumyślność naruszenia oraz stosunkowo niewielką wysokość szkody powstałej w wyniku naruszenia – użycie powyższego dodatkowego elementu represyjnego w stosunku do pozwanego, byłoby nieadekwatne i nie pozostawałoby w rozsądnej relacji do przyznanego uprawnionemu odszkodowania, znacznie przewyższając jego wartość.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., rozdzielając je stosunkowo między stronami. Powód poniósł koszty procesu w łącznej kwocie 746 zł, wobec czego, uwzględniając, że wygrał sprawę w 66%, należało zasądzić na jego rzecz 66% ww. kosztów, tj. kwotę 492,40 zł.